

Evaluatie erfgoedbeleid gemeente Bladel

Gemeente Bladel, afdeling Ontwikkeling
April 2019

Corsanummer: 19it.00352
Zaaknummer: Z190000231
Auteur: A. Garczynski

Inhoud

| | |
|---------------------|----|
| 1. Inleiding | 3 |
| 2. Evaluatie | 4 |
| 3. Conclusies | 17 |
| 4. Bijlagen | 19 |

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 25 september 2014 heeft uw gemeenteraad aangegeven behoefte te hebben aan een evaluatie van het erfgoedbeleid. Dit beleid is voornamelijk vastgelegd in de door de raad op dd. 03-11-2011 vastgestelde beleidsvisie "Cultuurhistorie Bladel Ruimte voor erfgoed in heden en toekomst" (bijlage a). Deze visie beschrijft voor de periode 2011-2015 hoe de gemeente Bladel, in haar rol als beheerder, met haar erfgoed om zal gaan. Zij is ontwikkeld naar aanleiding van het Raadsprogramma 2010-2014. In dit programma werd de volgende doelstelling geformuleerd: "het in stand houden en beschermen van de monumentale gebouwen, de kleine objecten, het monumentaal groen en de archeologische monumenten".

Behalve in de beleidsvisie is het gemeentelijk erfgoedbeleid momenteel vastgelegd in de volgende (beleids)stukken:

- 1) Erfgoedverordening Bladel 2017, vastgesteld d.d. 11-05-2017 (bijlage b)
- 2) Gemeentelijk erfgoedregister gemeente Bladel vastgesteld d.d. 14-12-2017
- 3) Lijst monumentaal groen, vastgesteld d.d. 05-11-2015
- 4) Bestemmingsplannen

1.2 Onderzoeksvragen

Deze evaluatie richt zich op het gehele erfgoedbeleid in de periode 2011 tot en met 2018. Om focus aan te brengen zullen in de evaluatie de volgende onderzoeksvragen centraal staan:

1) *Voldoet het erfgoedbeleid nog aan de huidige wetgeving?*

Sinds de vaststelling van de beleidsvisie in 2011 en de gemeentelijke erfgoedverordening in 2012 zijn er enkele wijzigingen geweest in de voor het erfgoedbeleid relevante wetgeving zoals de invoering van de Erfgoedwet in 2016. Er wordt inzichtelijk gemaakt of het beleid op basis van de huidige wetgeving veranderd zou moeten worden.

2) *Zijn de beschreven beleidsdoelen behaald?*

In de beleidsvisie cultuurhistorie zijn diverse doelen geformuleerd voor de het erfgoedbeleid. Om deze doelstellingen te kunnen bereiken zijn diverse beleidsregels, een erfgoedverordening en een uitvoeringsprogramma opgesteld. Door te kijken naar de wijze waarop uitvoering is gegeven aan deze beleidsinstrumenten worden er conclusies getrokken over de mate waarin de doelstellingen zijn bereikt. Tevens wordt er gekeken naar de reden waarom er op een bepaalde wijze uitvoering is gegeven aan het beleid.

3) *Wat zijn de kosten van archeologisch onderzoek voor een initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling en welke kennis leveren deze onderzoeken op?*

Om deze vraag te kunnen beantwoorden worden de kosten zijn gemoeid met de diverse vormen van archeologisch (voor)onderzoek uiteengezet. Vervolgens wordt de kennisopbrengst van de onderzoeken die zijn uitgevoerd in de periode 2011 tot en met 2018 inzichtelijk gemaakt. Hiervoor is gebruik gemaakt van informatie die afkomstig is uit analyses van het archeologisch onderzoek dat in deze periode is uitgevoerd. Deze analyses (bijlage d en e) zijn uitgevoerd door de seniorarcheoloog van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (hierna Odzob).

1.3 Leeswijzer

De geformuleerde onderzoeksvragen zullen in het volgende hoofdstuk worden behandeld. In hoofdstuk drie zullen naar aanleiding van de bevindingen conclusies worden getrokken over het gevoerde erfgoedbeleid.

2. Evaluatie

Voldoet het erfgoedbeleid nog aan de geldende wetgeving?

2.1 De Erfgoedwet en de Monumentenwet 1988

Sinds 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht. Deze wet bundelt zes wetten die betrekking hebben op erfgoed zoals de Monumentenwet 1988 die betrekking had op gebouwde monumenten en archeologie. Daarnaast gaat de Erfgoedwet ook over roerend erfgoed. In het overgangsrecht bij de Erfgoedwet is geregeld dat bepaalde onderdelen van de Monumenten 1988 ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet in werking is getreden.

Onder dit overgangsrecht vallen de onderdelen van de omgevingswet die de fysieke leefomgeving betreffen zoals de archeologische monumentenzorg, het aanwijzen van beschermde stads- en dorpsgezichten en de instandhoudingsplicht voor monumenteigenaren.

De erfgoedverordening Bladel uit 2012 was nog gebaseerd op de oude wetgeving. Naar aanleiding van de invoering van de Erfgoedwet is op d.d. 11-05-2017 door de raad een nieuwe verordening vastgesteld. Deze voldoet volledig aan de in Erfgoedwet vastgelegde regelgeving. De wetgeving op het gebied van erfgoed is sinds de invoering van de erfgoedwet niet dusdanig gewijzigd dat de verordening moet worden aangepast.

In de volgende sectie zal er onder meer worden ingegaan op de uitvoering van de in de erfgoedverordening vastgelegde regels in relatie tot de doelen die voor het erfgoedbeleid zijn geformuleerd.

Zijn de beschreven beleidsdoelen behaald?

2.2 Beleidsdoelen

In de beleidsvisie cultuurhistorie is de missie voor het erfgoedbeleid als volgt omschreven:

“(...)de bestaande identiteit te versterken en voorwaarden te creëren om die identiteit uit te bouwen nu en in de toekomst. Daarmee is erfgoed tevens de basis van de ruimtelijke ontwikkeling en wordt duidelijk dat erfgoedonderdelen niet langer op zichzelf staan, maar onderdeel zijn van een groter geheel: de context.”

Om dit te kunnen realiseren zijn de volgende beleidsdoelstellingen geformuleerd:

“1) Erfgoed uitgangspunt voor vernieuwing

Het behouden van objecten, ensembles en structuren en het opnieuw ontwikkelen hiervan draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek verschaffen de onderbouwing voor wat wel en niet bewaard blijft bij grote ruimtelijke ontwikkelingen.

2) Vermarkten erfgoed gunstig voor economie

Erfgoed brengt een groot economisch belang mee. Het vermarkten van de cultuurhistorische kwaliteiten en het versterken van dit imago heeft een gunstig effect op het ondernemingsklimaat, recreatie en toerisme.

3) Verleden krijgt toekomst door educatie

Kennis van het verleden leidt tot een groter begrip van het heden. Deze kennis moet gebruikt worden als inspiratiebron bij nieuwbouw, maar ook om draagvlak te vergroten onder het eigen publiek.”

Daarnaast zijn voor het beleid op het gebied van archeologie de volgende specifieke doelstellingen opgesteld:

“1) De bekende archeologische en cultuurhistorische waarden worden zoveel mogelijk ontzien. In die gebieden waar kans is op de aanwezigheid van belangrijke waarden, wordt hier vroegtijdig rekening mee gehouden, zodat bouwprojecten e.d. het erfgoed zo min mogelijk schaden.

2) Archeologie mag geen belemmering zijn voor ontwikkeling en gebruik van grond, om welke reden werkzaamheden wegens onvoldoende vooronderzoek ook niet vertraagd mogen worden door onverwachte vondsten.

3) Archeologisch onderzoek, waar mogelijk, zou moeten leiden tot kwaliteitsvolle beeldvorming en kennisvermeerdering over het verleden van de gemeente Bladel. Deze beeldvorming zou tevens toegankelijk moeten zijn voor de inwoners/publiek”

Om de bovenstaande doelstellingen te behalen zijn in de beleidsvisie onder andere dertien beleidsregels vastgesteld. Per beleidsregel zal nu inzichtelijk worden gemaakt hoe hier in de periode 2011 tot en met 2018 uitvoering aan is gegeven.

2.3 De uitvoering van beleidsregels

1 Conform artikel 38 van de Monumentenwet stelt de gemeente Bladel een erfgoedverordening met richtlijnen voor onderzoek en erfgoedmeetlat vast waarin zij zelfstandig regels vaststelt met betrekking tot de monumentenzorg.

De gemeentelijke erfgoedverordening Bladel is in 2012 vastgesteld naar aanleiding van deze beleidsregel. Deze verordening was gebaseerd op de Monumentenwet 1988 en diende aangepast te worden naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Erfgoedwet in 2016. De aangepaste erfgoedverordening is door de raad vastgesteld op dd. 11-05-2017.

Erfgoedverordening 2017

In de verordening is onder andere opgenomen op welke wijze monumenteigenaren verantwoordelijk zijn voor het monument dat zij bezitten, en aan welke regels zij zich dienen te houden. Ook wordt de aanwijzing en instandhouding van gemeentelijke monumenten geregeld. Dit kan gaan om gebouwde en archeologische monumenten en maar ook monumentaal groen. Ook wordt de monumentencommissie via de erfgoedverordening aangesteld en is vastgelegd waarover deze commissie mag adviseren en binnen welke termijn dit dient te gebeuren. Daarnaast is vastgelegd dat in de toelichting van een bestemmingsplan een beschrijving opgenomen dient te worden die de wijze waarop met de in een gebied aanwezige (of te verwachten) cultuurhistorische en archeologische waarde rekening moet worden gehouden uiteenzet.

Nu zal eerst dieper in worden gegaan op de monumentencommissie. De manier waarop uitvoering wordt gegeven aan de overige onderdelen van de Erfgoedverordening komt bij de behandeling van andere beleidsregels aan de orde.

Monumentencommissie

Er is geen aparte monumentencommissie. Bij de welstandcommissie, waarin twee architecten zitten, schuift 1x per maand een monumentendeskundige aan. Gedurende deze vergadering worden de aanvragen omtrent het aanpassen van beschermde monumenten en het aanwijzen van beschermde stads- of dorpsgezichten en gemeentelijke monumenten. Gemiddeld worden er 5 vergunningen per jaar afgegeven met betrekking tot monumenten. De commissie wijst daarentegen zelden een gemeentelijk monument aan. Gemiddeld zo'n één keer per jaar.

Beoordeling van de gecombineerde welstands- en monumentencommissie door de provincie en het Rijk

Eind 2016 heeft de gemeente van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de "Monitor erfgoedinspectie 2015-2016" ontvangen (bijlage c).

In deze monitor is de commissie in onze gemeente beoordeeld als zijnde voldoende deskundig. Voor de overige jaren is er geen externe beoordeling beschikbaar van de gecombineerde welstands- en monumentencommissie in de gemeente.

Echter, als het gaat om het toezicht op (rijks)monumenten dan scoort de gemeente "voldoet matig". Degene die toezicht houden beschikken volgens monitor niet altijd over voldoende deskundigheid op het gebied van bouw en/of restauratietechniek.

In het "Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2016-2019" van de provincie staan zes interbestuurlijke toezichtstaken van de provincie omschreven. Een daarvan is de gemeentelijke monumentenzorg. Het toezicht richt zich op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van archeologie, cultuurhistorie en monumenten uitvoeren. De provincie beoordeelt gemeenten jaarlijks volgens de driepuntsschaal: Voldoet niet – Voldoet gedeeltelijk – Voldoet. Zowel in 2016 als in 2017 is onze gemeente beoordeeld als "voldoet" voor wat betreft het systematisch toezicht op de monumentenzorg. Als gemeente consulteren we altijd de welstandscommissie met daarin een monumentdeskundige welke adviseert over omgevingsvergunningen voor het aanpassen van een beschermd monument.

2 Er wordt een gemeentelijke archeologische en cultuurhistorische beleidskaart, gebaseerd op de erfgoedkaart Bladel, vastgesteld als ruimtelijke vertaling van het erfgoedbeleid en de bij erfgoedverordening gestelde regels.

In 2011 is door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (hierna Odzob) een erfgoedkaart voor de A2 en Kempengemeenten gerealiseerd. De archeologische en cultuurhistorische beleidskaart voor de Kempenregio en de A2 gemeenten maken onderdeel uit van deze erfgoedkaart. Op deze beleidskaarten zijn de archeologische- en cultuurhistorische (verwachtings)waarde van een gebied in de gemeente terug te vinden.

Er is echter geen aparte erfgoedkaart met bovengenoemde onderdelen gerealiseerd voor specifiek de gemeente Bladel. Enkel de regionale erfgoedkaart is beschikbaar. De Odzob actualiseert jaarlijks de erfgoedkaart voor de gemeente op basis van de resultaten van het in het afgelopen jaar uitgevoerde archeologische en cultuurhistorische onderzoek.

3 Conform artikel 41a van de Monumentenwet stelt de gemeente Bladel haar eigen vrijstellingsgrenzen vast waarbinnen bodemingrepen (tot een diepte en/of oppervlakte) worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Het gemeentelijke grondgebied van Bladel wordt onderverdeeld in zeven zones met een verschillende archeologische of cultuurhistorische waardering/verwachting van het erfgoed.

De hierboven genoemde vrijstellingsgrenzen zijn in 2012 vastgelegd in de erfgoedverordening en zijn ongewijzigd overgenomen in de nieuwe verordening die in 2017 is vastgesteld. De verdeling van het gemeentelijke grondgebied in zones met verschillende archeologische en/of cultuurhistorische verwachting/waardering heeft plaatsgevonden. De waarde/verwachting van een gebied is weergegeven op de eerder genoemde erfgoedkaart van de Kempenregio en A2-gemeenten.

4 Archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle terreinen en gebieden met een archeologische verwachting binnen de gemeente worden planologisch vastgelegd in het bestemmingsplan en gekoppeld aan een stelsel van omgevingsvergunningen t.b.v. de activiteiten bouwen, slopen en aanleggen.

Cultuurhistorische waarde

In de erfgoedwet wordt cultuurhistorische waarde als volgt gedefinieerd: "de waarden die aan een gebied of object worden toegekend in verband met het voorkomen van (stede-)bouwkundige

waarden, historisch-geografische of historische landschapswaarden al dan niet in onderlinge samenhang of beïnvloeding.”

Er worden 3 categorieën cultuurhistorische waarden gehanteerd:

Categorie 1: Beschermd cultuurhistorische monumenten.

Dit zijn cultuurhistorische objecten of gebieden die vanuit nationaal of gemeentelijk oogpunt behouden dienen te blijven en daarom als monument beschermd zijn ingevolge de Monumentenwet 1988 (voor Rijksmonumenten) of de Erfgoedverordening.

Categorie 2: Object of gebied met een zeer hoge cultuurhistorische waarde.

Op basis van de bekende historische gegevens en/of de landschappelijke ligging zoals aangeduid op de erfgoedkaart, kunnen deze objecten of gebieden gezien worden als belangrijke elementen van de regionale identiteit.

Categorie 3: Object of gebied met een hoge cultuurhistorische waarde.

Op basis van de bekende historische gegevens en/of de landschappelijke ligging zoals aangeduid op de gemeentelijke erfgoedkaart, kunnen deze objecten of gebieden gezien worden als belangrijke elementen van de lokale identiteit.

Archeologische (verwachtings)waarde

Er zijn 7 categorieën archeologische (verwachtings)waarden. Hierbij is categorie 1 een archeologisch rijksmonument en is categorie 7 een gebied dat geen enkele verwachtingswaarde heeft.

Uitvoering van de beleidsregel

Uit de “monitor Erfgoedinspectie 2015-2016 blijkt dat in de meeste gevallen uitvoering is gegeven aan deze beleidsregel. Zo is er bij het vaststellen of herzien van een meerderheid van de bestemmingsplannen na 1 januari 2014 rekening gehouden met archeologie, gemeentelijke- en rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten bij de bestemming van de grond. Voor de bestemmingsplannen waarin de archeologische (verwachtingswaarde) niet is opgenomen is in de erfgoedverordening ook een verbodsbepaling opgenomen voor het verstoren, beschadigen of vernietigen van archeologisch waardevolle gebieden. Deze bepaling geldt ook voor de beschermde gemeentelijke- en rijksmonumenten en beschermde stad- en dorpsgezichten.

Planning

In 2019 worden de komplannen herzien. Ook staat de partiële herziening van het bestemmingsplan Buitengebied in 2019 op de planning. Als deze plannen herzien zijn zullen de archeologische en cultuurhistorische waarde van een object/gebied zoals deze op de erfgoedkaart zijn weergegeven in deze bestemmingsplannen zijn opgenomen. Tevens zal de hoeveelheid bestemmingsplannen behoorlijk geslonken zijn.

5 Er worden door de gemeente zelf archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en eventueel gemeentelijke monumenten (plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst) geselecteerd, waarbij het behoud van een representatief beeld van het gemeentelijke erfgoed het uitgangspunt is.

We selecteren zelf geen archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en monumenten. Deze worden eventueel wel als zodanig aangemerkt nadat zij door externen zijn voorgedragen.

6 Op basis van nieuw vrijgekomen informatie (bodemingrepen, vrijstellingen, archeologisch en historisch onderzoek, e.d.) worden veranderingen in het bodemarchief (waarden en verwachtingen) jaarlijks geactualiseerd op de erfgoedkaart. De hieruit voortvloeiende beleidskaart zal naar gelang het nodig is samen met de bestemmingsplannen worden geactualiseerd.

De actualisatie van de erfgoedkaart heeft conform deze beleidsregel jaarlijks plaatsgevonden en wordt uitgevoerd door de omgevingsdienst Zuidoost-Brabant. Wanneer een bestemmingsplan wordt geactualiseerd wordt de eventuele nieuwe archeologische (verwachtings)waarde van het gebied in het nieuwe plan opgenomen. Echter, dit gebeurt niet consequent. Bovendien is het zo dat wanneer een gebied een andere verwachtingswaarde heeft gekregen op de beleidskaart op basis van vrijgekomen informatie het een aanzienlijk lang kan duren voordat de waarde ook in het bestemmingsplan is gewijzigd. De procedure voor het wijzigen van een bestemmingsplan kan immers veel tijd in beslag nemen.

7 Om te komen tot een verantwoorde afweging van de archeologische en cultuurhistorische belangen bij beslissingen over ruimtelijke ingrepen zal het gemeentebestuur zich desgewenst en indien noodzakelijk bedienen van deskundig advies van een onafhankelijk seniorarcheoloog. De eisen hiervoor staan omschreven in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie.

We wenden ons voor advies omtrent archeologische en cultuurhistorische belangen tot de seniorarcheoloog van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

8 In haar rol van bevoegd gezag ziet de gemeente er op toe dat bij de uitvoering van alle vormen van archeologisch onderzoek wordt gewerkt conform de (standaard)richtlijnen zoals vastgelegd in het gemeentelijke erfgoedbeleid en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).

De seniorarcheoloog van de Odzob controleert voor alle vormen van archeologisch onderzoek voldoen aan de hierboven genoemde (standaard)richtlijnen. Echter, dit gebeurt niet consequent. Zo zijn in de periode 2011 tot en met 2014 elf van de 35 uitgevoerde onderzoeken niet ter beoordeling voorgelegd aan de seniorarcheoloog van de Odzob. Hierdoor is dan ook niet bekend of deze onderzoeken resultaten hebben opgeleverd en of ze voldeden aan de kwaliteitseisen. In de periode 2015-2018 is er op dit punt duidelijk een verbetering zichtbaar aangezien toen slechts 2 van de 33 uitgevoerde onderzoeken niet ter beoordeling zijn voorgelegd.

Het Programma van Eisen bevat de probleem- en doelstellingen van de op een archeologische vindplaats te verrichten werkzaamheden. Op basis hiervan worden eisen geformuleerd waaraan het door een externe partij verrichte archeologische onderzoek aan moet voldoen evenals de producten die zij op moeten leveren. Ook deze programma's worden goedgekeurd door de seniorarcheoloog van de Odzob (Monitor Erfgoedinspectie 2015-2016 score "voldoet"). In de monitor van 2013 werd er op dit vlak nog een "voldoet overwegend gescoord".

9 De gemeente ziet er op toe dat alle relevante informatie uit alle uitgevoerde archeologische projecten in de gemeente beschikbaar komt voor de verdere ontwikkeling van gemeentelijk beleid, evenals voor presentatie en publicatie.

De seniorarcheoloog van de Odzob verwerkt de kennis die voortkomt uit archeologische onderzoeken in publicaties die namens het Odzob worden uitgegeven. Hier wordt door onze gemeente echter niet op toegezien.

10 In stand houden van objectgerichte restauratie (subsidie) en onderhoudsaanpak voor beschermde monumenten.

Om beschermde monumenten in stand te houden wordt elk jaar een instandhoudingsbijdrage uitgekeerd aan monumenteigenaren. Dit bedrag ondersteunt hen in het onderhouden van hun monumenten. De hoogte van de bijdrage wordt berekend op basis van de WOZ-waarde. Monumenten die in bezit zijn van de gemeente ontvangen geen bijdrage. Het budget voor de instandhoudingsbijdrage voor monumenteigenaren bedroeg tot en met 2013 €45.500,-. In verband met een verminderde subsidie vanuit het Rijk, en bezuinigingen is dit bedrag sinds 2014 structureel €20.000,-.

11 Er wordt geanticipeerd op herbestemming van grote monumenten en religieus erfgoed; gebruik is de beste garantie voor behoud.

Er is niet actief geanticipeerd op de herbestemming van grote monumenten en religieus erfgoed. Er heeft echter weldegelijk herbestemming plaatsgevonden van kerken en andere grote monumenten.

12 Cultuurhistorische waarden dienen als inspiratiebron en toetsingskader voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

Cultuurhistorische waarden zijn geen inspiratiebron en toetsingskader geweest voor ruimtelijke ontwikkelingen, aangezien deze waarde op zichzelf geen status heeft. Echter, de cultuurhistorisch en archeologische waardevolle terreinen worden wel planologisch vastgelegd in het bestemmingsplan en gekoppeld aan het stelsel van omgevingsvergunningen.

13 Communicatie met betrekking tot erfgoed vindt met een zo breed mogelijk publiek in klare taal plaats via alle mogelijke media, maar met een speerpunt in het digitaal beschikbaar maken van alle kennis.

Er is niet tot nauwelijks gecommuniceerd over erfgoed via de media. Tevens is er geen speerpunt gemaakt van het digitaal beschikbaar maken van de opgedane kennis. De erfgoedkaart is conform het vastgestelde uitvoeringsprogramma in 2013 wel gekoppeld aan Geowiki. Dit is een app die je kan raadplegen op je smartphone wanneer je tijdens een wandeling of fietstocht door de gemeente langs een (archeologisch) monument komt. De app vertelt je dan door middel van bijvoorbeeld een tekst, foto of filmpje over dit monument en de situatie zoals ie vroeger was. Geowiki is nog altijd beschikbaar, maar het contract voor het onderhouden en actualiseren van deze dienst is in tegenstelling tot het contract voor het actualiseren van de Erfgoedkaart niet verlengd. Hierdoor is de dienst niet meer up to date.

2.3 Het uitvoeringsprogramma

Voor de beleidsvisie cultuurhistorie is het volgende uitvoeringsprogramma opgesteld:

| Jaartal | Uit te voeren taken | Benodigde middelen |
|---------|---|---------------------------|
| 2011 | 1. Vaststelling van: a) Beleidsvisie Cultuurhistorie b) Erfgoedverordening met erfgoedmeetlat en richtlijnen voor onderzoek c) Legestarieven archeologie d) Erfgoedkaart met archeologische en cultuurhistorische beleidskaart | NVT |
| | 2. Erfgoedkaart en beleidsvisie cultuurhistorie actief naar buiten communiceren via Lantaarn, gemeentelijke website en pers. | NVT |
| 2012 | 1. Afsluiten onderhoudscontract ten behoeve van actualisatie erfgoedkaart (D1) | €7.500 |
| | 2. Erfgoed Geowiki aan erfgoedkaart koppelen | €5.000 |
| | 3. Erfgoedkaart en beleidsvisie cultuurhistorie actief naar buiten communiceren en voor burgers toegankelijk maken via Lantaarn, gemeentelijke website en pers. | €1.000 |
| | 4. Organisatie workshop Cultuurhistorie in Kempenverband | €1.000 |
| | 5. Deelname Open Monumentendag en Brabantse Monumentenprijs (gemeente faciliteert) | €3.000 |
| | 6. Profilering cultuurhistorie en identiteit Kempenregio | €2.000 |
| | 7. Opzet van leskisten/lesbrieven en workshops in de klas ism heemkundekringen | €5.000 |
| | 8. Ontwikkeling lesprogramma cultuurhistorie van Bladel aan de hand van digitale erfgoedkaart | €5.000 |
| | 9. Deskundigheidsbevordering bij betrokken medewerkers ruimtelijke ontwikkeling, vergunningverlening, toezicht en handhaving en beheer van gebouwen en terreinen (workshops en cursussen) | Reguliere ambtelijke uren |
| | 10. Onderzoek in Kempverband tot aanstelling regioarcheoloog | Reguliere ambtelijke uren |
| | 11. Onderzoeken of er een erfgoedfonds moet komen met of zonder slimme financieringsmogelijkheden. Dit erfgoedfonds bestemmen voor monumentenzorg, excessieve kosten, toevalsvondsten, ondersteuning amateurarcheologen, cultuurhistorie/cultuurtoerisme (mogelijk in Kempenverband). | Reguliere ambtelijke uren |
| | 12. Evaluatie monumentencommissie (met jaarverslag) | Reguliere ambtelijke uren |
| 2013 | 1. Onderhoudscontract erfgoedkaart incl. Geowiki | €7.500 |
| | 2. Communicatie erfgoed Bladel | €2.000 |
| | 3. Inventarisatie monumentaal historisch groen (incl. zandpaden) en opstellen beheerplan. | €15.000 |
| | 4. Deelname Open Monumentendag en Brabantse Monumentenprijs (gemeente faciliteert) | €3.000 |
| | 5. Profilering cultuurhistorie en identiteit Kempenregio | €2.000 |
| | 6. Uitvoering lesprogramma erfgoed Bladel i.s.m. heemkundekringen | €10.000 |

| | | |
|-------------|--|---------|
| 2014 | 1. Onderhoudscontract erfgoedkaart incl. Geowiki | €7.500 |
| | 2. Communicatie erfgoed Bladel | €2.000 |
| | 3. Beheer en behoud historisch groen (incl. ontwikkeling) | €30.000 |
| | 4. Deelname Open Monumentendag en Brabantse Monumentenprijs (gemeente faciliteert) | €3.000 |
| | 5. Profilering cultuurhistorie en identiteit Kempenregio | €2.000 |
| | 6. Uitvoering lesprogramma erfgoed Bladel ism heemkundekringen | €10.000 |
| 2015 | 1. Onderhoudscontract erfgoedkaart incl. Geowiki | €7.500 |
| | 2. Communicatie erfgoed Bladel | €2.000 |
| | 3. Beheer en behoud historisch groen | €30.000 |
| | 4. Deelname Open Monumentendag en Brabantse Monumentenprijs (gemeente faciliteert) | €3.000 |
| | 5. Profilering cultuurhistorie en identiteit Kempenregio | €2.000 |
| | 6. Uitvoering lesprogramma erfgoed Bladel ism heemkundekringen | €10.000 |

Nu zal voor de periode 2013 tot en met 2018 kort worden beschreven welke elementen van het programma zijn uitgevoerd.

2013

In 2013 bedroeg het budget voor de uitvoering van de cultuurhistorische beleidsvisie €26.000. Dit budget is dat jaar met €25.513 bijna volledig besteed. Het is met name gebruikt (€ 15.967,-) voor het inventariseren van monumentaal groen (inclusief het opstellen van een rapportage van deze inventarisatie) en de ontwikkeling van criteria voor monumentale houtopstanden Ook is het budget besteed aan het koppelen van de erfgoedkaart aan Erfgoed Geowiki (€ 5.250,-).

Sinds 2014 bedraagt het budget voor de uitvoering van de beleidsvisie cultuurhistorie € 31.000,-. Dit budget is als volgt opgebouwd:

| | |
|--------------------------------|------------|
| • Actualiseren erfgoedkaart | € 7.500,- |
| • Onderwijs en cultuur | € 5.000,- |
| • Toerisme en recreatie | € 2.500,- |
| • Monumentaal groen | € 15.000,- |
| • Communicatie en voorlichting | € 1.000,- |
| | ----- |
| | € 31.000,- |

2014

In 2014 is er € 2.789,- besteed. Dit is uitgegeven aan de inventarisatie en rapportage van monumentaal groen en andere onderzoeks- en advieskosten (In de volgende sectie wordt dieper ingegaan op de wijze waarop historisch groen wordt beheerd en onderhouden).

2015

In 2015 is er € 3.226,- besteed. Het is met name uitgegeven aan het verkrijgen van aanvullend advies omtrent monumentaal groen.

2016

In 2016 is er € 4.310,- besteed voor het onderhoudscontract van de erfgoedkaart, het inwinnen van advies over en onderzoek naar monumentaal groen.

2017

In 2017 is er € 4.802,- uitgegeven. Het is besteed aan het onderhoudscontract van de erfgoedkaart en het inwinnen van advies over monumentaal groen.

2018

In 2018 is er €10.537,- . Dit is besteed aan het onderhoud van monumentale bomen en het onderhoudscontract voor de Erfgoedkaart.

Geconcludeerd kan worden dat het budget voor cultuurhistorie sinds 2014 fors wordt onderschreden. Daarnaast wordt duidelijk dat er voornamelijk aandacht is besteed aan het beheer en behoud van het monumentaal groen en het actualiseren van de erfgoedkaart. Er is echter geen lesprogramma ontwikkeld over cultuurhistorie in Bladel in samenwerking met de heemkundekring. Tevens hebben we niet deelgenomen aan de jaarlijkse Open Monumentendag en Brabantse Monumentenprijs, is er geen speerpunt gemaakt van het profileren van de cultuurhistorie en identiteit van de Kempenregio of het communiceren over het erfgoed in de gemeente. De oorzaak van de zeer beperkte mate waarin het uitvoeringsprogramma is gerealiseerd kan worden gevonden in het feit dat er binnen de ambtelijke organisatie geen beleidsmedewerker zich voltijd bezighoudt met erfgoedbeleid. Hierdoor is de uitvoering van het beleid bij diverse medewerkers komen te liggen voor wie erfgoedbeleid niet tot hun primaire takenpakket behoort. Hierdoor heeft de uitvoering van het erfgoedbeleid geen prioriteit gekregen. Omdat het budget cultuurhistorie de laatste jaren met name is besteed aan het beheer en behoud van monumentaal groen en dit deel van het beleid sinds de vaststelling van de beleidsvisie consequent is uitgevoerd, zal hier nu dieper op worden ingegaan.

Monumentaal groen

Beheer en behoud van historisch groen

In 2013 is conform het vastgestelde uitvoeringsprogramma het monumentale groen in de gemeente geïnventariseerd. Dit is gedaan door het bedrijf Eco Consult. Aan de hand van deze inventarisatie is er door Eco Consult een lijst van monumentaal groen opgesteld die door de raad is vastgesteld op dd. 05-11-2015. Op deze lijst staan zowel groene monumenten die in handen zijn van particulieren als monumentaal groen dat in handen is van de gemeente.

Particulier monumentaal groen

Onderzoek naar de kwaliteit van het particuliere monumentale groen wordt uitgevoerd door Van Helvoirt Groenprojecten. Facturen die we ontvangen voor deze onderzoeken worden gedekt door het budget van 15.000 voor het beheer van monumentaal groen. Regulier onderhoud van de boom wordt niet vergoed. Mochten er bijzondere handelingen nodig zijn om het groene monument in stand te houden dan worden deze verricht door Van Helvoirt. Deze kosten worden vervolgens ook ten laste gelegd van het beschikbare budget. Van Helvoirt hanteert de lijst met groene monumenten die door de raad is vastgesteld.

Gemeentelijk monumentaal groen

De gemeentelijke monumentale bomen worden ook onderzocht en onderhouden door Van Helvoirt. Dit wordt wederom ten laste gelegd van het beschikbare groenbudget.

Naast de lijst met monumentaal groen is in 2014 een lijst met herdenkingsbomen samengesteld door Eco Consult. Van Helvoirt Groenprojecten verzorgt ook voor deze bomen het onderhoud en onderzoek.

Beheer lijst monumentaal groen

De lijst monumentaal groen die op dd. 05-11-2015 door de raad is vastgesteld is grotendeels correct. Echter, de omschrijving van een aantal groene monument is foutief. Het gaat dan om de volgende fouten:

- 1 De locatie van een monument is niet correct.
- 2 De soort waartoe een monumentale boom behoort is weergegeven, maar de soort is niet altijd correct benoemt.
- 3 Bij de omschrijving van het monument is niet altijd de juiste boom afgebeeld.
- 4 Er staan bomen op de lijst waarvan inwoners denken dat het geen monumentale bomen zijn. Tegelijkertijd geven inwoners soms aan dat ze dachten dat een boom een monument was terwijl deze niet op de lijst met monumentaal groen staat.

Realisatie van de beleidsdoelstellingen

Op basis van de bovenstaande bevindingen over de uitvoering van de vastgestelde beleidsregels en de mate waarin uitwerking is gegeven aan het uitvoeringsprogramma kan worden geconcludeerd dat de geformuleerde doelstellingen slechts ten dele zijn gerealiseerd.

Identiteit en imago

De doelstelling dat het beleid moet leiden tot vermarkting van de cultuurhistorische kwaliteiten en het imago van Bladel en daarmee tot gunstige effecten op het ondernemingsklimaat, recreatie en toerisme is niet gerealiseerd.

Hoewel de erfgoedkaart is gekoppeld aan de Geowiki app is er verder nauwelijks aandacht besteed aan het actief in de markt zetten van het Bladelse erfgoed. We faciliteren bijvoorbeeld geen deelname aan de open monumentendag en de Brabantse Monumentprijs, we communiceren niet over erfgoed met een zo breed mogelijk publiek en besteden geen aandacht aan het profileren van de cultuurhistorische identiteit van de Kempenregio. Aangezien het erfgoed van Bladel niet wordt vermarkt, draagt het ook niet bij aan een verbetering van het ondernemersklimaat of het aantrekken van toeristen en recreanten. De economie krijgt hierdoor geen extra positieve impuls.

Kwaliteit van de leefomgeving

Tevens is de doelstelling geformuleerd dat archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek de onderbouwing moeten leveren voor wat bewaard blijft bij ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwingen. Dit zou vervolgens moeten leiden tot een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving. Deze doelstelling is grotendeels gerealiseerd.

De archeologische en cultuurhistorische onderzoeken worden altijd uitgevoerd als dit op basis van landelijke wetgeving en/of de erfgoedverordening verplicht is. De gecombineerde welstands- en monumentencommissie dan wel de seniorarcheoloog van het Odzob zorgen ervoor dat de kwaliteit van deze onderzoeken voldoende gewaarborgd wordt. Daarnaast wordt de archeologische en cultuurhistorische waarde van een gebied of object in de meeste gevallen opgenomen in bestemmingsplannen. Hierdoor wordt onderzoek doorgaans alleen uitgevoerd op plekken waar dit noodzakelijk is gezien de (verwachtings)waarde van het gebied of pand. Echter, cultuurhistorische-er archeologische onderzoeken zijn niet altijd een bepalende factor bij (grote) ruimtelijke ontwikkelingen.

Inspiratiebron

In de beleidsvisie cultuurhistorie is tevens de doelstelling vastgelegd dat kennis over het erfgoed in Bladel moet worden gebruikt als inspiratiebron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en dat deze kennis bij moet dragen aan het draagvlak voor het erfgoedbeleid onder het publiek. Deze doelstelling is niet gerealiseerd. Immers, er heeft geen actieve communicatie plaatsgevonden over erfgoed en opgedane kennis die voortkomt uit onder meer archeologisch onderzoek is niet of nauwelijks gedeeld met inwoners. Daarnaast is er geen bijdrage geleverd aan het ontwikkelen van lesprogramma's voor scholen over het Bladelse erfgoed en dient cultuurhistorische of archeologische waarde niet als toetsing of inspiratie voor planologische ontwikkelingen. Het draagvlak voor erfgoedbeleid en erfgoed wordt hierdoor nauwelijks vergroot.

Wat zijn de kosten van archeologisch onderzoek voor een initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling en welke kennis leveren deze onderzoeken op?

In de beleidsvisie cultuurhistorie zijn er voor het archeologiebeleid een aantal doelstellingen geformuleerd:

1 Er moet rekening worden gehouden met archeologische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen en bouwprojecten.

Dit is in voldoende mate gewaarborgd door het feit dat in de meeste bestemmingsplannen de archeologische waarden is opgenomen en daardoor is gekoppeld aan het stelsel van omgevingsvergunningen.

2 Archeologisch onderzoek zou moeten leiden “tot kwaliteitsvolle beeldvorming en kennisvermeerdering over het verleden van de gemeente Bladel. Deze beeldvorming zou tevens toegankelijk moeten zijn voor de inwoners/publiek.

De opgedane kennis wordt niet of nauwelijks gecommuniceerd met het publiek. In de volgende sectie zal nader in worden gegaan op de mate waarin het uitgevoerde archeologisch onderzoek leidt tot kennisvermeerdering over het verleden. Ook wordt hierin uiteengezet de 3^e doelstelling die is geformuleerd voor het archeologiebeleid wordt behaald:

3 Archeologie mag geen belemmering zijn voor de ontwikkeling en gebruik van grond

Archeologie bij initiatieven en ruimtelijke plannen

Archeologische onderzoeken in de gemeente Bladel in de periode 2011-2018

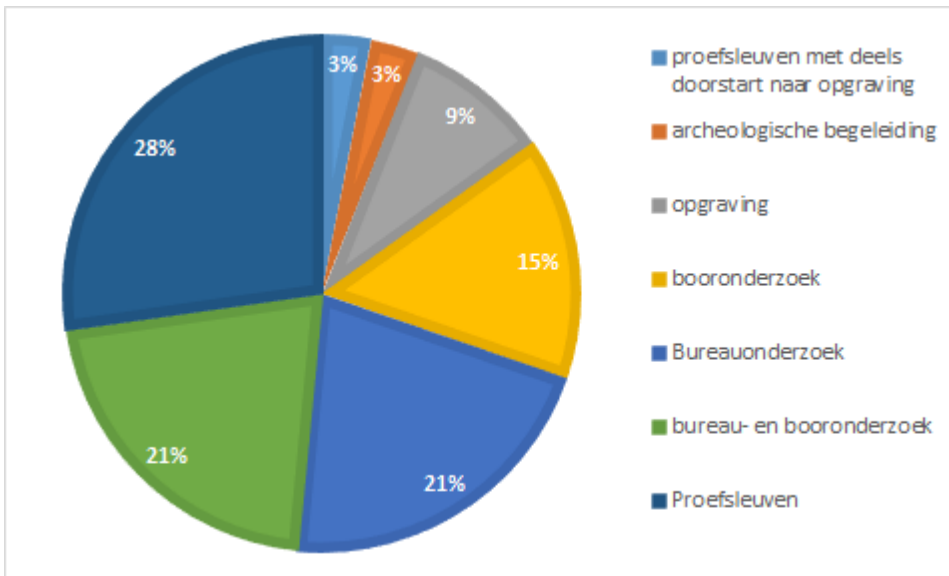
2011-2014

In de periode 2011-2014 zijn er 36 archeologische onderzoeken uitgevoerd binnen 33 plangebieden. Het gaat voornamelijk om archeologische bureau- en booronderzoek (31%). Proefsleuven (inclusief doorstart) komen drie keer voor terwijl er acht keer sprake was van een opgravingen in de vorm van archeologische begeleiding (22%). Er zijn slechts drie reguliere opgravingen uitgevoerd.

In deze periode is het gemiddelde aantal onderzoeken afgenomen ten opzichte van de jaren daarvoor, maar ook ten opzichte van het gemiddelde in de hele regio. Gemiddeld werden negen onderzoeken per jaar uitgevoerd. De daling van het aantal onderzoeken kan diverse oorzaken hebben. Enerzijds kan het te maken hebben met de opkomende economische crisis in deze jaren maar anderzijds ook met de vaststelling van de archeologische beleidskaart en de verwerking hiervan in de erfgoedverordening en de bestemmingsplannen. Hierdoor werd voorkomen dat er voor elke bouwaanvraag archeologisch onderzoek noodzakelijk was.

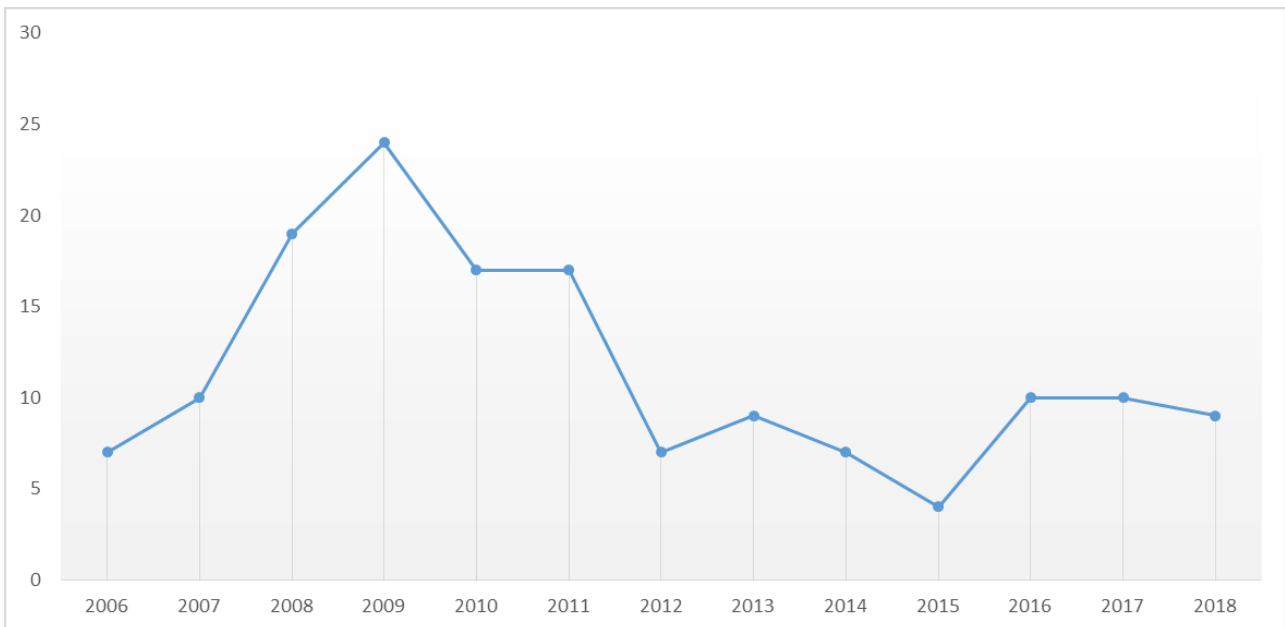
2015-2018

In de periode 2015 tot en met 2018 zijn er 33 archeologische onderzoeken uitgevoerd binnen 23 plangebieden. Dit is een afname van meer dan 10% ten opzichte van de jaren daarvoor. Het betreft voornamelijk proefsleuvenonderzoeken (28 %). Dit aantal is een duidelijke stijging ten opzichte van de periode 2011-2014. Daarentegen daalde het aantal booronderzoeken. De oorzaak hiervan ligt enerzijds in de gespecificeerde archeologische verwachtingenkaart waarmee beter inzichtelijk is geworden waar wel of geen verstoringen te verwachten zijn en wat voor archeologische verwachting er geldt. Opgravingen komen minder voor. De afgelopen periode wordt steeds vaker de keuze gemaakt om direct na de aanleg van proefsleuven gekozen om een doorstart naar een gedeeltelijke opgraving te maken. Dit is met name het geval bij kleinschalige projectgebieden waar planaanpassing (en daarmee behoud van mogelijk archeologie in de bodem) vrijwel niet mogelijk is.



Figuur 1: Percentage uitgevoerde archeologische onderzoeken in de gemeente Bladel in de periode 2015 t/m 2018 uiteengezet naar het type onderzoek.

Van 2006 tot en met 2014 werden er gemiddeld bijna 12 onderzoeken per jaar uitgevoerd (zie grafiek hieronder). Tussen 2015 en 2018 is het gemiddeld aantal onderzoeken in Bladel afgenomen naar acht per jaar; deze daling is al sinds 2012 gaande maar lijkt zich de afgelopen jaren te stabiliseren. Dit kan samenhangen met het archeologiebeleid en de doorvertaling van dit beleid in de erfgoedverordening en bestemmingsplannen. Door het vaststellen van oppervlakte- en dieptegrenzen op de archeologische beleidskaart, in de erfgoedverordening en in de bestemmingsplannen wordt voorkomen dat er voor elke bouwaanvraag archeologisch onderzoek noodzakelijk is.



Figuur 2: het gemiddelde aantal archeologische onderzoeken in de gemeente Bladel in de periode 2006 tot en met 2018.

De duur van archeologisch onderzoek

De duur van archeologisch onderzoek varieert van 1 dag voor een bureauonderzoek tot 3 dagen voor een booronderzoek tot meer dan twee jaar bij een grotere opgraving. Het uitwerken bij een opgraving neemt vaak veel tijd in beslag en duurt soms wel jaren.

Bij kleine projecten duurt proefsleuvenonderzoek-velddwerk vaak maar één dag. De uitwerking van het onderzoek duurt meestal een week en de levertijd van een rapport is 6 tot 8 weken. De duur van een opgraving en archeologische begeleiding varieert van 1 tot meerdere weken en de uitwerking kan soms meer dan een jaar in beslag nemen.

Tussen 2014 en 2018 konden de initiatiefnemers in de meeste gevallen echter volstaan met de uitvoering van één archeologisch (voor)onderzoek om de archeologische waarde in voldoende mate te kunnen vaststellen.

De kosten van archeologisch onderzoek

Uw raad heeft op 18 december 2014 aangegeven behoefte te hebben aan een nieuwe af-weging van de tarieven(structuur) ter zake van de leges archeologie bij de evaluatie van de Cultuurhistorische Beleidsvisie en de daarbij behorende Erfgoedverordening. In de op 4 september 2018 door uw raad vastgestelde 'Verordening op de heffing en invordering van leges 2019' zijn de leges ter zake van archeologie als volgt vastgelegd:

"1) De beoordeling van een archeologisch bodemrapport: € 730,00

2) Het in behandeling nemen van een aanvraag op basis artikel 39, lid 2, artikel 40, lid 1 en artikel 41, lid 1 van de Monumentenwet, zoals die geldt op basis van artikel 9.1 van de Erfgoedwet;

Het verstrekken van adviezen over archeologische waarden en verwachtingen;

De beoordeling van programma's van eisen, overeenkomstig het Protocol opstellen programma's van eisen, KNA 3.1;

De beoordeling van plannen van aanpak, offertes voor archeologisch (voor)onderzoek en/of rapporten;

op basis van een vooraf opgestelde reële inschatting van het werkelijk aantal te besteden uren en voor een uurtarief van: € 100,00"

Deze legestarieven voor archeologie komen exact overeen met de tarieven die de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant in rekening brengt voor de uitvoering van deze activiteiten

De totale kosten die een initiatiefnemer maakt bij de realisatie van een ruimtelijke ontwikkeling verschillen aanzienlijk. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de omvang van projecten (bijvoorbeeld één of meerdere woningen), de bodemgesteldheid, de wetgeving van hogere overheden, het huidige gebruik van de gronden etc. Daarnaast zijn de totale kosten die een initiatiefnemer voor een project moet maken niet tot nauwelijks door ons als gemeente te achterhalen. Vaststellen of de leges voor archeologie te hoog dan wel te laag zijn afgezet tegen het totale kostenplaatje van een ruimtelijke ontwikkeling is dan ook niet realistisch.

Echter, de legestarieven kunnen wel af worden gezet tegen de kosten die een initiatiefnemer kwijt is aan het uit laten voeren van archeologisch onderzoek indien dit noodzakelijk is. Deze kosten zijn van diverse factoren afhankelijk. Zo hangen zij sterk af van de grootte van het te onderzoeken gebied, de archeologische (verwachtings)waarde, het aantal archeologische niveaus, de aard en de hoeveelheid van de archeologische resten, de grondsoort en het soort onderzoek dat moet worden uitgevoerd. Bij een reeks aanvullende onderzoeken op hetzelfde terrein stapelen bovendien de kosten. Desondanks kan men wel de volgende richtlijnen aanhouden als het gaat om de kosten van archeologisch onderzoek:

1) bureauonderzoek: € 500 tot € 1.000,- tot één hectare. In de regel geldt hier hoe groter het plangebied hoe lager de prijs.

2) booronderzoek: € 500 tot € 2.000,- per hectare. Bij regulier verkennend booronderzoek ligt dit rond de 1000 euro.

3) proefsleuvenonderzoek en opgraving: € 4.000,- tot € 50.000. De prijs varieert hier sterk omdat deze afhankelijk is van de archeologisch verwachting van het gebied. De prijs is wel minimaal 4000 euro, ook bij plangebieden kleiner dan 1 ha.

4) archeologische begeleiding: € 1.500,- tot € 3.000,- per dag, per hectare.

De huidige legestarieven voor archeologie vormen, zeker als ze worden afgezet tegen de kosten van proevensleuvenonderzoek, opgravingen en archeologische begeleiding relatief gezien een

kleine kostenvermeerdering voor een initiatiefnemer. Echter, zoals aangegeven zijn de kosten van archeologisch onderzoek van vele factoren afhankelijk en de eerder genoemde bedragen zijn daarom enkel richtlijnen. Dit maakt het moeilijk om harde conclusies te trekken over de relatieve kosten-vermeerdering die de leges vormen voor een initiatiefnemer ten opzichte van de kosten van archeologisch onderzoek.

Zoals u weet mogen legeskosten maximaal kostendekkend zijn. De legestarieven voor archeologie komen exact overeen met de tarieven die de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant in rekening brengt voor de uitvoering van deze activiteiten. Dit betekent dat op dit moment alle kosten die door de gemeente Bladel gemaakt worden verhaald kunnen worden op de initiatiefnemer. Wanneer de keuze zou worden gemaakt om de legestarieven te verlagen zal dit een kostenpost opleveren voor ons als gemeente. Deze kosten zullen dan betaald moeten worden van de algemene middelen.

Een verhoging van de leges betekent dat de legeskosten meer dan kostendekkend worden. Dit is conform artikel 229b van de Gemeentewet niet toegestaan.

Aangezien de huidige legestarieven archeologie een relatief klein deel van de totale ontwikkelkosten bedragen en het feit dat een legesverlaging ten koste van de algemene middelen komt kan worden geconcludeerd dat het niet wenselijk is om de huidige tarieven(structuur) met betrekking tot de leges archeologie aan te passen.

Opbrengsten

2011-2014

11 van de in totaal 35 archeologische onderzoeken uitgevoerd in de periode 2011 tot en met 2014 zijn niet ter beoordeling aan de seniorarcheoloog van de Odzob voorgelegd. Of zij resultaat hebben opgeleverd is dan ook niet bekend. Van de overige onderzoeken is bekend dat deze tot 7 nieuwe archeologische vindplaatsen hebben geleid. Hier werden sporen van bewoning (nederzettingen en/of boerenerven) uit de Midden-Bronstijd, sporen van middeleeuwse en nieuwetijds bewoning, alsmede jachtkampjes uit de Steentijd aangetroffen. Vooral de opgraving de Pan waarbij een zeldzame schaapskooi met een greppelsysteem uit de Volle Middeleeuwen werd bloot gelegd, heeft veel informatie opgeleverd over het leven van de boeren, herders en schapen op de Kempense woeste gronden in die tijd. Echter, de kennis die deze vindplaatsen opleveren varieert sterk omdat van veel locaties slechts een beperkt oppervlak kon worden blootgelegd.

2015-2018

In deze periode werd in negen plangebieden een vindplaats aangetroffen. Het gaat hier om vindplaatsen met sporen van bewoning (nederzettingen en/of boerenerven) uit de late prehistorie, een bijzonder zeldzame vindplaats uit het Paleolithicum of Vroege Steentijd, een deel van het middeleeuwse Netersel en vooral sporen van historische bebouwing uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. De ontdekte vindplaatsen hebben geleid tot meer kennis over de bewoning in de late prehistorie. De meeste informatie die in deze periode naar boven is gekomen betreft echter de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Door deze informatie aan elkaar te linken is het mogelijk om meer te weten te komen over de vorming en ontwikkeling van de historische dorpen en gehuchten.

3. Conclusies

Voldoet het erfgoedbeleid nog aan de geldende wetgeving?

De in 2017 vastgestelde erfgoedverordening voldoet aan de op dit moment geldende wetgeving omtrent erfgoed. Bovendien wordt er in voldoende mate uitvoering gegeven aan de in de verordening vastgelegde regels en wettelijke taken. Zo wordt altijd de welstandscommissie geconsulteerd met daarin een monumentdeskundige welke adviseert over omgevingsvergunningen voor het aanpassen van een beschermd monument en worden monumenteigenaren geholpen bij het onderhouden van hun monument middels de instandhoudingsbijdrage. Ook worden de programma's van eisen van archeologisch onderzoek en de uitvoering van het onderzoek gecontroleerd door een seniorarcheoloog. Daarnaast wordt de

archeologische en cultuurhistorische verwachtingswaarde in voldoende mate vastgelegd in bestemmingsplannen conform de wettelijke verplichting.

Zijn de beleidsdoelen behaald?

Voor het erfgoedbeleid zijn in de beleidsvisie cultuurhistorie 2011-2015 drie doelstellingen geformuleerd:

- 1) De doelstelling dat archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek de onderbouwing moet leveren voor wat bewaard blijft bij ruimtelijke ontwikkelingen en vernieuwingen is grotendeels gerealiseerd. Daardoor wordt er ook een bijdrage geleverd aan de kwaliteit van de leefomgeving van inwoners.
- 2) De doelstelling dat het beleid moet leiden tot vermarkting van de cultuurhistorische kwaliteiten en het imago van Bladel en daarmee tot gunstige effecten op het ondernemingsklimaat, recreatie en toerisme is niet gerealiseerd.
- 3) De doelstelling dat kennis over het erfgoed in Bladel moet worden gebruikt als inspiratiebron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en dat deze kennis bij moet dragen aan het draagvlak voor het erfgoedbeleid onder het publiek is niet gerealiseerd.

Doelstelling 2 en 3 zijn niet behaald omdat slechts enkele onderdelen van het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd. Het betreft het inventariseren, onderhouden en beheren van het monumentale groen en het actualiseren van de erfgoedkaart. De onderdelen van het programma die hadden moeten leiden tot het koppelen en integreren van het erfgoedbeleid met beleid op het gebied van toerisme en recreatie, onderwijs, cultuur en communicatie zijn niet uitgevoerd.

Wat zijn de kosten van archeologisch onderzoek voor een initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling en welke kennis leveren deze onderzoeken op?

In de beleidsvisie cultuurhistorie zijn er voor het archeologiebeleid een aantal doelstellingen geformuleerd:

- 1) Er moet rekening worden gehouden met archeologische waarden bij ruimtelijke ontwikkelingen en bouwprojecten.
Dit is in voldoende mate gewaarborgd door het feit dat in de meeste bestemmingsplannen de archeologische waarde is opgenomen en daardoor is gekoppeld aan het stelsel van omgevingsvergunningen.
- 2) Archeologisch onderzoek zou moeten leiden "tot kwaliteitsvolle beeldvorming en kennisvermeerdering over het verleden van de gemeente Bladel". Deze beeldvorming zou tevens toegankelijk moeten zijn voor de inwoners/publiek.
De opgedane kennis wordt niet of nauwelijks gecommuniceerd met het publiek.
- 3) Archeologie mag geen belemmering zijn voor de ontwikkeling en gebruik van grond

In de periode 2014 tot en met 2018 konden de initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen in de meeste gevallen volstaan met de uitvoering van één archeologisch (voor)onderzoek om de archeologische waarde in voldoende mate te kunnen vaststellen. Bovendien is het aantal archeologische onderzoeken dat wordt uitgevoerd gedaald. Tussen 2006 en 2014 waren dit er per jaar gemiddeld 12 terwijl dit aantal tussen 2014 en 2018 is gedaald naar 8. Door de vaststelling van oppervlakte- en dieptegrenzen op de archeologische beleidskaart, in de erfgoedverordening en in de bestemmingsplannen wordt voorkomen dat er voor elke bouwaanvraag archeologisch onderzoek noodzakelijk is. De afname van het aantal archeologisch onderzoeken en het feit dat het in de meeste gevallen 1 archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk is maakt dat archeologie meestal geen ernstige belemmering vormt voor ruimtelijke ontwikkelingen. Bovendien leveren de onderzoeken vaak (gefragmenteerde) kennis op over het verleden van Bladel. Daarom is er geen

reden om de in de erfgoedverordening Bladel 2017 vastgelegde vrijstellingsgrenzen voor archeologisch onderzoek aan te passen.

Uw raad heeft op 18 december 2014 tevens aangegeven behoefte te hebben aan een nieuwe afweging van de tarieven(structuur) ter zake van de leges archeologie bij de evaluatie van de Cultuurhistorische Beleidsvisie en de daarbij behorende Erfgoedverordening. Aangezien de huidige legestarieven archeologie een relatief klein deel van de totale ontwikkelkosten bedragen en het feit dat een legesverlaging ten koste van de algemene middelen komt kan worden geconcludeerd dat het niet wenselijk is om de huidige tarieven(structuur) met betrekking tot de leges archeologie aan te passen.

Aanbevelingen

Uit de evaluatie is gebleken dat diverse beleidsdoelen niet zijn gerealiseerd. Dit geeft aanleiding tot het aanpassen van de beleidsdoelen die in de beleidsvisie cultuurhistorie zijn geformuleerd. Aanpassing van deze doelen, maar ook van de beleidsregels en het opstellen van een nieuw uitvoeringsprogramma leidt tot een passender en tevens realiseerbaarder beleid.

De landelijke beleidsvisie omtrent erfgoed is momenteel gericht op het koppelen van erfgoed en duurzaamheidsbeleid. Ook wordt steeds meer de nadruk gelegd op de mogelijkheden om monumenten te herbestemmen met als doel deze te behouden. Van deze ontwikkeling was tijdens de vaststelling van de cultuurhistorische beleidsvisie in 2011 nog nauwelijks sprake. Het is aan te bevelen om de landelijke trends terug te laten komen in nieuw erfgoedbeleid. Op basis van de getrokken conclusies en de hierboven beschreven ontwikkelingen wordt dan ook aanbevolen om:

1. Een nieuwe beleidsvisie cultuurhistorie op te stellen.
2. In de nieuwe beleidsvisie de nadruk te leggen op het verduurzamen van gemeentelijke en rijksmonumenten.
3. In de nieuwe beleidsvisie de nadruk te leggen op het herbestemmen van gemeentelijke en rijksmonumenten om deze te zo kunnen behouden.
4. In de nieuwe beleidsvisie in te zetten op het verbeteren van de communicatie over het Bladelse erfgoed met het publiek.
5. Een toetsingskader te ontwikkelen aan de hand waarvan de gecombineerde welstand/monumentcommissie aanvragen voor omgevingsvergunningen met betrekking tot monumenten kan beoordelen.
6. De huidige tarieven(structuur) met betrekking tot de leges archeologie niet aan te passen.
7. De Erfgoedverordening Bladel 2017 niet aan te passen.

4. Bijlagen

- a. Beleidsvisie "Cultuurhistorie Bladel Ruimte voor erfgoed in heden en toekomst" (Corsa nummer: R2011.110b)
- b. Erfgoedverordening gemeente Bladel 2017 (Corsa nummer: R2017.039)
- c. Monitor erfgoedinspectie 2015-2016 (Corsa nummer: 16ik.02619)
- d. Analyse archeologische onderzoeken 2011 t/m 2014 in de gemeente Bladel (Corsa nummer: 19it.00354)
- e. Analyse archeologische onderzoeken 2015 t/m 2018 in de gemeente Bladel (Corsa nummer: 19ik.01043)